

Rajd Doliną Opatówki

Dolina rzeki Opatówki, której źródła znajdują się we wschodnich krańcach Gór Świętokrzyskich, tworzy niezwykle malowniczy krajobraz, rozciągający się od Wyżyny Sandomierskiej aż do ujścia do Wisły. Urozmaicają go liczne wąwozy, parowy, wąskie leśne jary lub wzgórza o często stromych zboczach. Ten obszar z Opatowa do Kleczanowa był miejscem ponad dwudziestokilometrowej wędrówki, którą 26 marca 2011 r. zorganizował Akademicki Klubu Turystyki Kwalifikowanej PTTK Politechniki Świętokrzyskiej.

Pomimo dosyć niesprzyjającej aury rajd rozpoczął się ok. godz. 9 zwiedzaniem Opatowa. Jest to jedno z najstarszych miast Polski, położone na dwóch wzgórzach rozdzielonych doliną Opatówki. Jego początki sięgają ok. 1040 r., kiedy to wzniesiono drewniany kościół, a następnie warowny gród o nazwie „Żmigród”. Gród został dotkliwie zniszczony przez Tatarów w 1241 r. Po odbudowie w 1282 r. osada uzyskała prawa miejskie i dynamicznie się rozwijała dzięki przywilejom i dogodnemu położeniu na szlakach handlowych. Prawdopodobnie ok. 1328 r. miała miejsce druga lokacja miasta na przeciwnym wzgórzu kolegiackim. Opatów w XV w. stał się miejscem sejmików sandomierskiej szlachty. Zniszczone przez Tatarów w 1502 r. miasto w 1514 r. nabył kanclerz Krzysztof Szydłowiecki. Ufundował On mury obronne, ratusz, wodociąg. W XVII i XVIII w. miasto znów nawiedziły wojny, pożary i epidemie, niszcząc dorobek wielu pokoleń i doprowadzając do stopniowego upadku. W latach 1778-1837 w Opatowie istniała cerkiew św. Mikołaja. Opatów był również jednym z ważniejszych centrów polskiego chasydyzmu oraz ośrodkiem oporu przeciwko carskiemu zaborcy. Bohaterem tej ziemi jest mjr Ludwik Zwierzdowski „Topór” - dowódca walk Kozakami w lutym 1864 r., stracony na miejskim rynku. W czasie II wojny światowej obszar Opatowa był wielokrotnie pacyfikowany. Hitlerowcy zamordowali tu ok. 5 tyś. osób (tj. blisko połowę mieszkańców).

Jednym z najcenniejszych zabytków architektury romańskiej w Polsce jest kolegiata św. Marcina z II poł. XII w. We wnętrzu na szczególną uwagę zasługuje nagrobek kanclerza Szydłowieckiego z I poł. XVI w., tzw. Lament Opatowski. Kolejny klejnot to klasztor i kościół Bernardynów z poł. XIV w. w miejscu pierwszego grodu. Obecna świątynia Wniebowzięcia NMP przebudowana została w poł. XVIII w. w stylu późnego baroku. Widoczne są również pozostałości renesansowych murów obronnych z Bramą Warszawską z 1520-30 r., ratusz miejski z XVI/XVII w. oraz kupieckie piwnice, w których urządzono ok. 400 m podziemną trasę turystyczną.

Następnie ok. godz. 10 amatorzy turystyki pieszej udali się w kierunku Wąworkowa i dalej głębokim zapadliskiem by po 6 km dotrzeć do Karwowa – wsi gdzie ok. 1150 r. urodził się bł. Wincenty Kadłubek – słynny kronikarz królewski i biskup krakowski. Znajduje się tu także kapliczka ku czci owego Błogosławionego oraz słynące z właściwości leczniczych źródło. Oddalając się ok. 1,5 km od Opatówki dojrzeć można ukryte na skraju pól i łąk ruiny rycerskiego zamku z XIV w. w Tudorowie. Warownię wzniesiono się na skale, otoczonej z trzech stron strumieniem. Do naszych czasów pozostała tylko baszta. Niespełna 2 km dalej na skraju Karwowa, w zbroczu skalnym dawnego kamieniołomu usytuowany jest zalew. Kolejny odcinek trasy wiódł dwukilometrowym parowem na wzgórze wsi Leszczków, skąd rozpościera się przepiękne widoki na całą okolicę. Idąc dalej ok. 7 km drogą przez Żurawniki schodzi się po położonych w głębokiej doli-

Pozostałości zamku w Międzygórzu

nie Opatówki - Słabuszewic. Stąd już tylko ok. 1,5 km do kolejnych na trasie ruin warowni królewskiej z XIV w. w Międzygórzu. Zamek ten, przebudowany w XVI w., został prawdopodobnie zniszczony przez Szwedów. Na wzgórzu na brzegu lasu ocalały jedynie fragmenty murów. W miejscowym lesie odkryto w 2004 r. wczesnośredniowieczne kurhany. Na skraju wsi całkiem niedawno wydobywano kamień. Następnie po ponad dwukilometrowej wędrówce leśnymi parowami i jarami ukazały się sady i zabudowania Kleczanowa - jednej z najstarszych miejscowości regionu. Już od VI w. istnieje tu osada, o czym świadczą odkryte w okolicy kurhany z VI - X w. Tutejsza parafia została założona w 990 r. Pod drewnianym kościołem św. Katarzyny i św. bp. Stanisława z 1690 r. zakończono pełen atrakcji rajd. ■

Krzysztof Sabat

Przed kościołem św. Katarzyny i św. Stanisława bp w Kleczanowie